

COMPASSION
in world farming

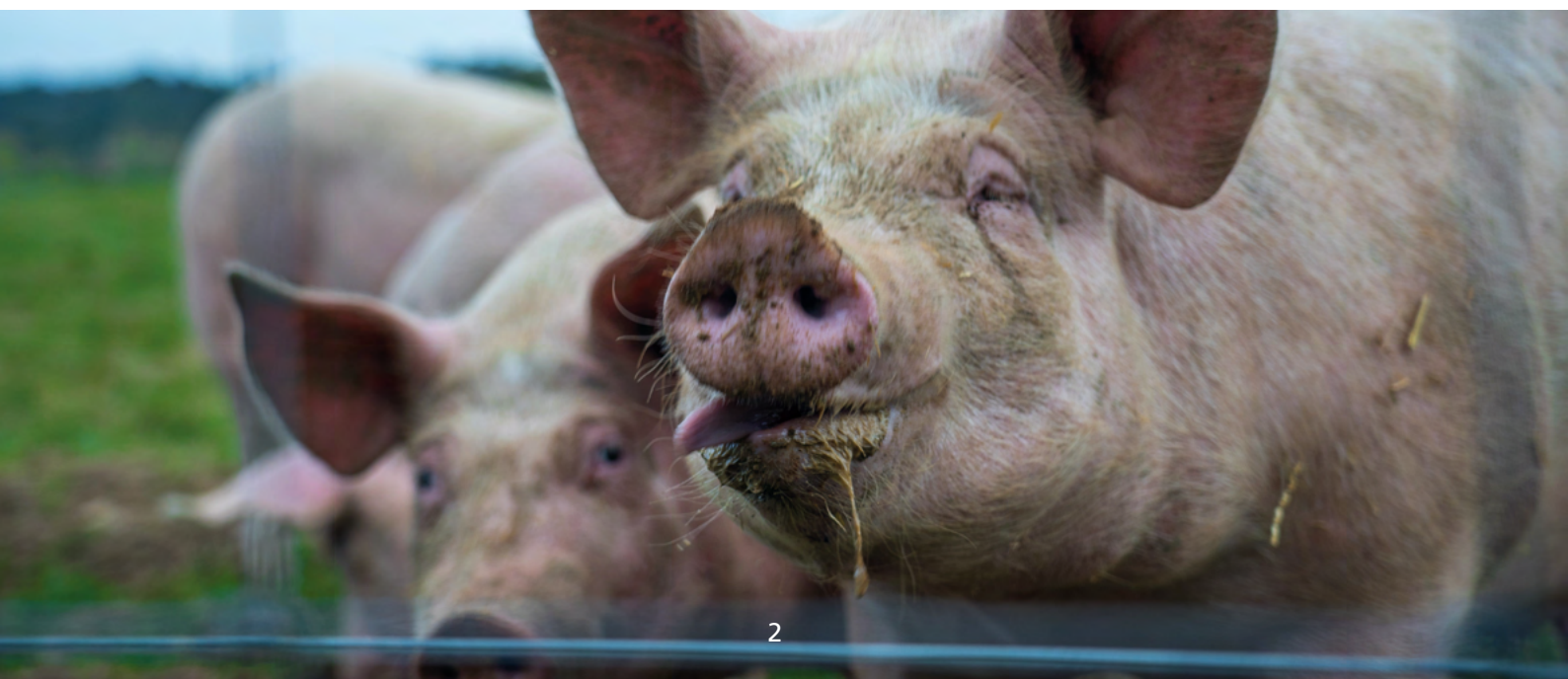
Food Business

**Firmy spożywcze torują drogę
do Europy wolnej od klatek**

SPIS TREŚCI

Streszczenie.....	3
Koniec Epoki Klatkowej	6
Kury nioski.....	11
Studium przypadku EGG TRACK: TRANSFORMACJA NA CHÓW BEZKLATKOWY PRZYSPIESZA DZIĘKI REALIZACJI CELÓW FIRM	12
Studium przypadku BARILLA: BEZ KLATEK, BEZ GRANIC: GLOBALNE ZOBOWIĄZANIE DO KORZYSTANIA WYŁĄCZNIE Z JAJ BEZKLATKOWYCH	13
Studium przypadku CARREFOUR: PROGRAM „ACT FOR FOOD” ZOBOWIĄZANIEM DO POZYSKIWANIA JAJ BEZKLATKOWYCH	14
Studium przypadku BIEDRONKA: POLSKI LIDER W KATEGORII JAJ BEZKLATKOWYCH	15
Lochy.....	16
Studium przypadku FUMAGALLI: WŁOSCY LIDERZY W BEZKLATKOWEJ HODOWLI ŚWIŃ	17
Studium przypadku THE COMPLEAT FOOD GROUP: POPULARYZACJA EUROPEJSKIEJ WIEPRZOWINY Z CHOWU O WYŻSZYM POZIOMIE DOBROSTANU	18
Studium przypadku ZONVARKEN: BEZKLATKOWY CHÓW DLA SZCZĘŚLIWYCH ŚWIŃ I SZCZĘŚLIWYCH HODOWCÓW	19
Króliki	20
Studium przypadku KAUFAND: WYJŚĆ ZZA KRAT: JAK UWOLNIĆ KRÓLIKI Z KLATEK.....	21
Studium przypadku BREFOOD: PRZEŁAMUJĄC SCHEMAT: REWOLUCJA W HODOWLI KRÓLIKÓW	22
Studium przypadku LAPIN & BIEN: WYŻSZY DOBROSTAN KRÓLIKÓW W ODPOWIEDZI NA ZAPOTRZEBOWANIE KONSUMENTÓW	23
Studium przypadku ADM: BEZKLATKOWA HODOWLA KRÓLIKÓW: LEPSZE ŻYCIE, NIŻSZE KOSZTY	24
Wnioski i zalecenia	25
Załącznik I Postępowe państwa członkowskie UE torują drogę wprowadzając krajowe zakazy stosowania klatek lub zobowiązując się do ich stopniowego wycofywania.....	26
Załącznik II Przytłaczające dowody naukowe potwierdzające potrzebę wyeliminowania systemów klatkowych	27
Literatura	28

10 WIZJONERSKICH FIRM

wdrażających produkcję bezklatkową przedstawionych w niniejszym raporcie:

Kilka z nich popiera apel o wprowadzenie zakazu stosowania klatek w całej UE:

„Kluczowym krokiem naprzód we wspieraniu i przyspieszaniu transformacji całego sektora byłoby wprowadzenie przez Komisję Europejską przepisów mających na celu egzekwowanie zakazu stosowania klatek”.

Leonardo Mirone,
lider ESG w łańcuchach dostaw, Barilla

„W pełni popieramy apel o wprowadzenie prawnego zakazu stosowania klatek w Europie, który jest pilnie potrzebny do stworzenia równych szans i podniesienia poprzeczki w zakresie dobrostanu królików”.

Ricarda-Maria Heidmeyer,
manager generalna, BreFood

„Wyrazem naszego zaangażowania w przyszłość bez klatek są dobrowolnie przyjęte przez nas systemy chowu bezkocowego i porodówek wolnostanowiskowych dla loch, co poszerza dostęp sprzedawców detalicznych w całej Europie do produktów z wyprodukowanej na naszym kontynencie wieprzowiny z chowu bezklatkowego. Jako pionierzy tego chowu we Włoszech apelujemy do ustawodawców, aby poparli nasze wysiłki poprzez wprowadzenie kompleksowego zakazu stosowania klatek”.

Pietro Pizzagalli,
dyrektor generalny, Fumagalli

„Inicjatywa Carrefour jest jednym z elementów ochrony dobrostanu zwierząt hodowlanych, a jej celem jest wsparcie klientów w dokonywaniu właściwych wyborów żywieniowych. Dlatego wspieramy również wprowadzenie planowanego zakazu EU dotyczącego chowu kurek niosek w klatkach, jako konsekwencji europejskiej inicjatywy obywatelskiej”.

Carrefour Polska, www.carrefour.pl/actforfood/nasze-dzialania/konkret-5

Coraz więcej europejskich i ogólnoświatowych przedsiębiorstw spożywczych wycofuje klatki ze swojego łańcucha dostaw, torując drogę do przyszłości bez klatek. Niniejszy raport przedstawia wiodące firmy spożywcze dążące do przejścia na hodowlę bezklatkową w całej UE w przewidywaniu zmian legislacyjnych i odpowiadając na zapotrzebowanie konsumentów. Choć jest to dobry znak, to tylko ustawy zakaz stosowania systemów klatkowych obejmujący zarówno produkty wytwarzane w UE, jak i importowane podniesie podstawowe normy chowu zwierząt w UE i odeśle klatki do lamusa.

W całej UE około 300 milionów zwierząt utrzymywanych jest w systemie klatkowym, w tym 40% stad niosek (155 milionów kur), 94% królików (72 miliony królików) i 96% loch (10 milionów loch). Zwierzęta trzymane w klatkach są zamknięte w jałowym środowisku, w warunkach stłoczenia albo całkowitego braku kontaktu społecznego, niezdolne do obracania się lub wyrażania nawet najbardziej podstawowych zachowań.

Naukowcy popierają apel o zaprzestanie stosowania systemów klatkowych. Istnieje wiele dowodów naukowych potwierdzających, że klatki są bardzo szkodliwe dla dobrostanu zwierząt. Zaliczyć można do nich najnowsze opinie naukowe Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) zalecające zaprzestanie stosowania klatek dla kur niosek, loch, przepiórek i kaczek w celu ochrony dobrostanu tych gatunków.

Obywatele Europy domagają się zmian. W najnowszym Eurobarometrze dotyczącym dobrostanu zwierząt (październik 2023 r.),

94% ankietyowanych obywateli UE uważa, że ważne jest, aby zwierzęta hodowlane miały wystarczająco dużo miejsca do poruszania się, leżenia i wstawania, a 89% uważa za ważne, aby zwierzęta nie były trzymane w pojedynczych klatkach. Co ważniejsze, 1,4 miliona obywateli UE podpisało się pod Europejską Inicjatywą Obywatelską (EIO) „Koniec Epoki Klatkowej”, na co Komisja Europejska odpowiedziała w czerwcu 2021 r. jednoznacznym zobowiązaniem do przedstawienia projektów przepisów w sprawie ogólnounijnego zakazu stosowania klatek od 2027 r. Jednak Komisja Europejska nie wywiązała się jeszcze ze swojego zobowiązania, które miało zostać zrealizowane do końca 2023 r.

Bezczynność decydentów UE może potencjalnie zatrzymać ten postęp. Odkąd Komisja Europejska podjęła swoje zobowiązanie w 2021 r., wielu producentów czeka na dalsze informacje na temat harmonogramów, kierunków i możliwych źródeł finansowania towarzyszących wycofywaniu klatek.

Pionierskie firmy spożywcze przejmują inicjatywę i torują drogę dla przyszłości bez chowu klatkowego w Europie. Tylko w odniesieniu do bezklatkowego chowu kur niosek firmy z branży spożywczej w całej Europie podjęły ponad 1400 zobowiązań, z czego ponad 800 zostało już zrealizowanych, podczas gdy inne firmy zobowiązały się do wyeliminowania klatek dla loch i królików.

Dzięki swojej pracy przedsiębiorstwa te pokazują, że udany chów bezklatkowy jest nie tylko możliwy na dużą skalę, ale również korzystny dla nich, ich klientów i zwierząt w ich łańcuchach dostaw.

DZIESIĘĆ DUŻYCH PRZEDSIĘBIORSTW SPOŻYWCZYCH podpisało w 2021 r. list otwarty do Komisji Europejskiej popierający Europejską Inicjatywę Obywatelską „Koniec Epoki Klatkowej”:

Barilla
The Italian Food Company. Since 1877.

FERRERO

Mondelēz
International

“Cieszy fakt, że coraz więcej firm spożywczych w całej Unii Europejskiej dobrowolnie wycofuje klatki ze swojego łańcucha dostaw. Nasi obywatele chcą zakończenia stosowania klatek, a dowody na ich negatywny wpływ na życie milionów zwierząt są przytłaczające.

W trybie pilnym Komisja Europejska musi wywiązać się ze swojego zobowiązania i jak najszybciej przedstawić projekt przepisów w sprawie stopniowego wycofywania klatek dla wszystkich gatunków hodowlanych.

Pomogłoby to stworzyć równe warunki konkurencji na rynku i byłoby zgodne z głośno wyrażanymi aspiracjami obywateli i obywateli UE”.

Philip Lymbery,
Prezes Compassion
in World Farming

KONIEC EPOKI KLATKOWEJ

W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska jednoznacznie zobowiązała się do przedstawienia do końca 2023 r. projektu przepisów mających na celu zakazanie stosowania klatek dla zwierząt hodowlanych w UE od 2027 r.² Dotyczyło to klatek do chowu królików, kur niosek, przepiórek i kaczek, kojców i klatek porodowych dla loch oraz indywidualnych kojców dla cieląt.

Ta historyczna decyzja zapadła w odpowiedzi na Europejską Inicjatywę Obywatelską „Koniec Epoki Klatkowej”³, podpisaną przez ponad 1,4 miliona obywateli i obywateli UE i wspieraną przez koalicję 170 europejskich organizacji pozarządowych pod przewodnictwem Compassion in World Farming.

Zobowiązanie to było elementem proponowanego przez Komisję przeglądu szerzej rozumianego ustawodawstwa UE w zakresie dobrostanu zwierząt w ramach strategii „Od pola do stołu”. Jednak jedyne projekty dotyczące zwierząt gospodarskich przedstawione do tej pory obejmują ogłoszone w grudniu 2023 r. niewielkie zmiany w rozporządzeniu w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu.

Tymczasem w Europie w klatkach przetrzymywanych jest 300 milionów zwierząt hodowlanych rocznie.

Klatki są nadal szeroko rozpowszechnione w UE

- Spośród 77 milionów **królików** mięsnych⁴, 94% (**72 miliony**) nie opuszcza klatek przez całe życie⁵.
- Spośród 11 milionów **loch** hodowlanych, 96% (**10 milionów**) jest trzymanych w klatkach (kojcach i klatkach porodowych) przez około 40% ich produktywnego życia⁶.
- Spośród 390 milionów **kur niosek**, 40% (**155 milionów**) nie opuszcza klatek przez cały produktywny okres życia⁷.
- Szacuje się, że spośród 33 milionów **kaczek** produkowanych rocznie na foie gras w UE, 90% (**prawie 30 milionów**) jest trzymanych w klatkach i poddawanych tuczowi przymusowemu przez ostatnie dwa tygodnie życia.
- Dziesiątki milionów innych zwierząt hodowlanych są trzymane w klatkach w UE przez co najmniej część swojego życia, w tym **przepiórki, kury nioski i cielęta mleczne**.

KONIEC EPOKI KLATKOWEJ

Państwa członkowskie podejmują działania na rzecz zakazu stosowania klatek

Ogólnounijny zakaz stosowania klatek w produkcji zwierzęcej rozszerzyłby i zakończył przejście na chów bezklatkowy, który to proces już trwa w wielu państwach członkowskich. Niektóre z nich już zareagowały na rosnące zaniepokojenie opinii publicznej dobrostanem zwierząt hodowlanych wprowadzając krajowe zakazy stosowania klatek lub porozumienia w sprawie ich stopniowego wycofywania. W innych krajach obserwujemy znaczny wzrost produkcji bezklatkowej w reakcji na zapotrzebowanie konsumentów i rynku. Informacje szczegółowe – patrz Załącznik I.

Naukowcy popierają apel o chów bezklatkowy

Bogaty zasób rozstrzygających dowodów naukowych jednoznacznie przemawia za pilną potrzebą wyeliminowania systemów klatkowych (informacje szczegółowe - patrz Załącznik II). Alternatywne systemy bezklatkowe dla wszystkich gatunków są już dostępne na rynku i mają znacznie wyższy potencjał zapewniania dobrostanu niż klatki, co oznacza, że systemy te, jeśli są dobrze zaprojektowane i stosowane, zapewnią zwierzętom lepszy poziom dobrostanu. Przeglądy doniesień naukowych dowodzą, że tylko systemy bezklatkowe umożliwiają zwierzętom pełną realizację naturalnego behawioru i osiągnięcie dobrej jakości życia.

Konsumenci i obywatele UE domagają się chowu bezklatkowego

Najnowsze badanie Eurobarometru⁸ pokazuje przytłaczające poparcie dla wyższego poziomu dobrostanu

Raport Eurobarometru z października 2023 r. pokazuje, że poparcie społeczne dla poprawy dobrostanu zwierząt hodowlanych jest przytłaczające. Dziewięć na dziesięć (89%) ankietowanych obywateli UE uważa, że te zwierzęta nie powinny być trzymane w pojedynczych klatkach, a 94% sądzi, że muszą mieć wystarczającą przestrzeń do poruszania się, leżenia i wstawania. Zdecydowana większość (91%) obywateli UE uważa, że ochrona dobrostanu

zwierząt hodowlanych jest ważna, ośmiu na dziesięć (84%) utrzymuje, że powinien on być lepiej chroniony niż obecnie, a sześciu na dziesięć (60%) jest skłonnych zapłacić co najmniej 5% więcej za produkty pochodzące z systemów produkcji o dobrym poziomie dobrostanu. Ponad połowa z tych 60% byłaby skłonna zapłacić co najmniej 10% więcej.

Świadomi konsumenci coraz częściej wybierają produkty z chowu bezklatkowego

Konsumenci dysponujący odpowiednimi informacjami coraz częściej wybierają produkty bezklatkowe. W 2008 r. w UE wprowadzono obowiązkowe znakowanie jaj według metody produkcji (klatkowa, ściółkowa, z wolnego wybiegu, ekologiczna). Od tego czasu notuje się stały wzrost liczby kur niosek w systemach bezklatkowych z 25,3% do 60,3% w 2022 r., do czego przyczynia się też wzrost liczby przedsiębiorstw korzystających z jaj bezklatkowych.

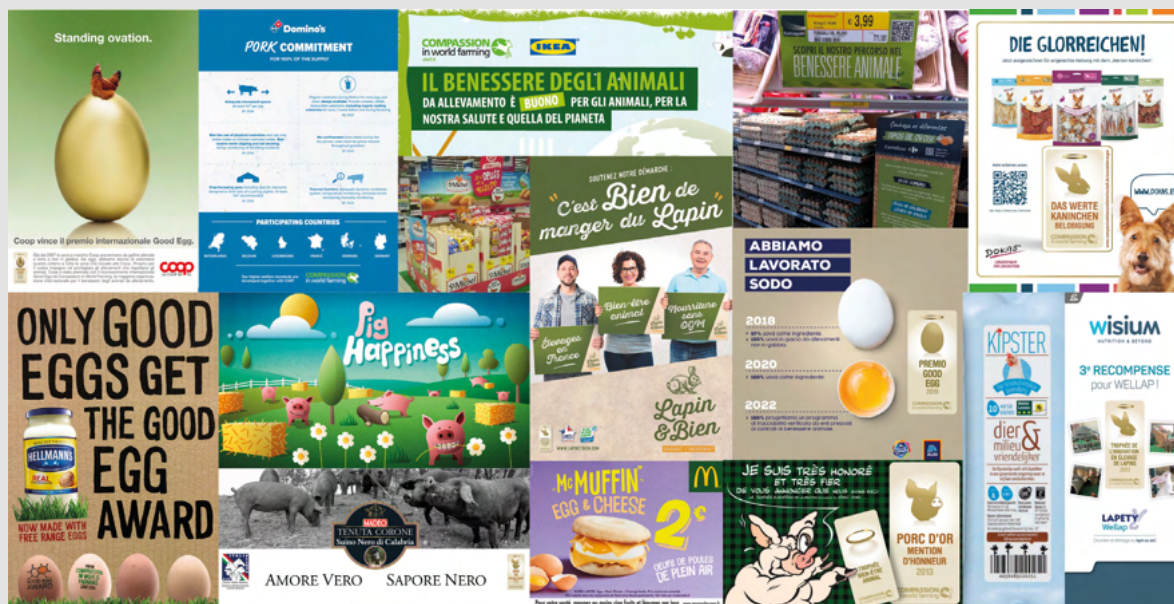
Firmy odpowiadają na apel na rzecz chowu bezklatkowego

Rynkowi liderzy wywołują efekt domina

Przedsiębiorstwa myślące przyszłościowo już dawno zaczęły wprowadzać i promować produkty wytwarzane z jaj bezklatkowych; zaliczyć do nich można kultowe marki majonezu Unilever (Hellmann's, Amora, Calvé) wdrożone w 2009 r. Wywołało to efekt domina w całej branży i doprowadziło do tego, że inne europejskie i globalne marki wkrótce poszły za ich przykładem.

KONIEC EPOKI KLATKOWEJ

Angażowanie konsumentów na rzecz chowu bezklatkowego

Wiele firm wykorzystuje strategie komunikacji marketingowej do podkreślania swoich zobowiązań etycznych skłaniając konsumentów do podejmowania bardziej humanitarnych wyborów. Jest to szczególnie widoczne w promocji produktów bezklatkowych, gdzie firmy wykorzystują różne inicjatywy marketingowe w celu promowania towarów o wyższym poziomie dobrostanu.

Firmy spożywcze na czele transformacji bezklatkowej

Rośnie liczba znanych europejskich firm spożywczych, które zobowiązały się do całkowitej rezygnacji z chowu klatkowego jednego lub więcej gatunków w łańcuchu dostaw¹.

Czołowi producenci unijni podjęli już ten krok, nie czekając na reformę legislacyjną i zobowiązali się do przejścia na produkty z chowu bezklatkowego, potwierdzając swoją pozycję lidera na tym rynku. W sektorze kur niosek do tej grupy zaliczyć można wiodących unijnych producentów **Eurovo** (w całej Europie), **LDC** (Francja) i **Huevos Guillén** (Hiszpania).

Podjęcie zobowiązania do korzystania z chowu bezklatkowego jest ważnym pierwszym krokiem. Jednak faktyczne skutki dla zwierząt pojawiają się, gdy firmy aktywnie przyspieszają transformację i realizują te zobowiązania. Spośród 1400 podjętych przez firmy europejskie zobowiązań w zakresie bezklatkowej produkcji jaj ponad 800 zostało pomyślnie wdrożonych¹. Renomowane firmy, w tym **KFC**, **Subway**, **Barilla**, **Ferrero**, **Danone**, **Mars**, **Nestlé** i **Unilever**, osiągnęły już status bezklatkowy w odniesieniu do wykorzystywanych jaj lub produktów jajecznych.

¹ Oto kilka przykładów:

- **Kury nioski:** większość wiodących sprzedawców detalicznych w UE, w tym wszyscy najważniejsi francuscy, niemieccy i włoscy, a także wielu w Hiszpanii (np. Mercadona, Alcampo) i Polsce (np. Biedronka, Carrefour); wiodące europejskie firmy gastronomiczne, takie jak Elior, Sodexo, Compass Group, McDonald's, KFC, Burger King, Subway; wiodący producenci, tacy jak Barilla, Nestlé, Danone i Ferrero.
- **Lochy hodowlane:** IKEA Włochy, Domino's Pizza Europe.
- **Króliki mięsne:** szereg sprzedawców detalicznych takich jak Carrefour Francja i Kaufland Niemcy; firmy gastronomiczne Elior i Compass Group we Francji; producenci BreFood i Danone ELN (żywność dla niemowląt).

KONIEC EPOKI KLATKOWEJ

Firmy popierają przepisy bezklatkowe

W 2021 r. dziesięć wiodących europejskich firm spożywczych wyraziło swoje poparcie dla EIO „Koniec Epoki Klatkowej” wysyłając wspólny list do Komisji Europejskiej i posłów do Parlamentu Europejskiego pochwalający cele tej inicjatywy. Wśród tych firm znalazły się ALDI Nord, Barilla Group, Fattoria Roberti (włoski producent jaj), Ferrero, IKEA, Jamie Oliver Group, Le Groupement Les Mousquetaires (Grupa Muszkieterów, francuski detalista), Mondelēz International, Nestlé i Unilever. Wiele z tych firm ma już pozycję lidera i nadaje ton na rynku dzięki dobrowolnym zobowiązaniom i przejściu na produkcję bezklatkową. Jednak klatki zostaną wyeliminowane na dobre tylko poprzez wprowadzenie odpowiednich przepisów.

„Jako firma stosująca w produktach spożywczych w Europie wyłącznie jaja bezklatkowe wiemy, że możliwe jest wycofanie klatek w sposób przyjazny dla biznesu. Mamy nadzieję, że inicjatywa ‘Koniec Epoki Klatkowej’ pomoże poprawić dobrostan wszystkich kur niosek w UE, a w przyszłości również innych zwierząt hodowlanych”.

Owen Bethell,
kierownik ds. oddziaływania na środowisko,
Dział Globalnych Spraw Publicznych, Nestlé

Finansowanie transformacji

Zobowiązanie Komisji Europejskiej do przedłożenia projektu przepisów zmierzających do stopniowego wycofywania klatek przewiduje również zapewnienie pomocy finansowej dla podmiotów wprowadzających zmiany w systemie produkcji oraz inne środki z zakresu polityk publicznych, w tym zmiany polityki handlowej.

Wsparcie finansowe dla rolników ma fundamentalne znaczenie dla powodzenia tej transformacji. Prawdopodobnie potrzebne będzie połączenie finansowania z różnych źródeł, w tym z publicznych funduszy UE (w szczególności w ramach kolejnego cyklu Wspólnej Polityki Rolnej (WPR)) i budżetów krajowych. Wkład różnych uczestników łańcucha żywnościowego, w tym przetwórców, sprzedawców detalicznych i konsumentów, będzie również niezbędnym elementem wsparcia tej transformacji.

„Brak przywództwa ze strony Komisji Europejskiej w tej kwestii po podjęciu przez nią zobowiązania może powstrzymać dobrowolne przechodzenie na chów bezklatkowy, które już obserwujemy w wielu państwach członkowskich. Producenci z niecierpliwością czekają na wskazówki dotyczące ram czasowych, minimalnych wymagań systemowych (takich jak wielkość i konstrukcja kojca) oraz sposobu finansowego wspierania bezklatkowej transformacji. Wzywamy następnego kolegium komisarzy, aby propozycje legislacyjne zmierzające do stopniowego wycofywania klatek stały się jednym z pierwszych priorytetów.”

Dr Tracey Jones,
dyrektorka ds. food business,
Compassion in World Farming

Kury nioski w klatkach

Kury nioski na wolnym wybiegu

KURY NIOSKI

Obecna sytuacja

W UE (dane z 2022 r.) 390 milionów kur niosek jest utrzymywanych w celu produkcji jaj. O ile konwencjonalne klatki bateryjne zostały zakazane w 2012 r., klatki wzbogacone (obecnie stosowane do chowu 40% kur niosek w Europie) zapewniają tylko nieco więcej przestrzeni i minimalne urozmaicenie warunków bytowania ograniczając naturalne zachowania kur.

W klatkach wzbogaconych mieszczących zazwyczaj po 40-80 kur powierzchnia dla każdej z nich wynosi jedynie 750 cm², co ogranicza ich możliwości ruchu. Systemy łączone typu „combi” są obecnie stosowane i sprzedawane jako „bezklatkowe”, tymczasem nie są one alternatywą dla klatek. Wyposażone są w drzwi i wewnętrzne przegrody, przez co ptaki mogą wprawdzie przemieszczać się, gdy drzwi są otwarte, jednak system przekształca się w system klatkowy, gdy są one zamknięte. Ponadto, prawo nie chroni milionów młodych piskląt, młodych kur i kur reprodukcyjnych, z których część jest trzymana w klatkach konwencjonalnych.

Badania naukowe podkreślają, że tylko prawdziwe systemy bezklatkowe mogą zaspokoić potrzeby behawioralne kur.

Alternatywne rozwiązania bezklatkowe

Bezklatkowe alternatywy chowu kur niosek w obiektach zamkniętych, zwane systemami ściółkowymi, są szeroko rozpowszechnione w wielu państwach członkowskich UE, odpowiadając za 37,7% całkowitej produkcji jaj w UE. Systemy te, w tym jednopoziomowe i wielopoziomowe woliery, są z powodzeniem wdrażane na dużą skalę. Aby zapewnić wysoki poziom dobrostanu, woliery muszą być dobrze zaprojektowane, oferować wystarczającą przestrzeń, niezbędne zasoby i podstawowe funkcje, aby umożliwić swobodne poruszanie się, realizację naturalnych zachowań i zmniejszyć prawdopodobieństwo obrażeń¹. Systemy bezklatkowe z wyjściem na zewnątrz (wolnowybiegowe

i ekologiczne), odpowiadające za 22,5% całkowitej produkcji w UE⁷, umożliwiają realizację większej liczby zachowań specyficznych dla danego gatunku. W reakcji na dowody podkreślające wpływ klatek i na zapotrzebowanie konsumentów, niektóre kraje europejskie wprowadziły zakazy dotyczące wzbogaconych klatek, w tym Austria, Niemcy (od 2025 r. lub 2028 r. w wyjątkowych przypadkach), Czechy (od 2027 r.), Francja (w odniesieniu do nowopowstających systemów klatkowych) i belgijska Walonia (od 2028 r.).

Liderzy transformacji bezklatkowej

Tam, gdzie nie wprowadzono krajowego zakazu stosowania klatek dla kur niosek, wielu proaktywnych producentów i firm spożywczych dobrowolnie wycofuje się z klatek, przy czym większość z nich zamierza zakończyć transformację do 2025 r. Na całym świecie detaliści, producenci i firmy gastronomiczne podjęły ponad 2500 zobowiązań do pozyskiwania wyłącznie bezklatkowych jaj lub produktów jajecznych, z czego 1200 zostało już zrealizowanych¹.

W Europie podjęto ponad 1400 zobowiązań, z czego 800 zostało już spełnionych¹, w tym przez największe firmy takie jak **Albert Heijn, Aldi Nord, LIDL, Auchan, Carrefour, Biedronka, Netto, REWE Group, Kaufland, KFC, Subway, Barilla, Ferrero, Danone, Mars, Nestlé i Unilever**. Więcej informacji na temat realizacji przez przedsiębiorstwa ich celów w zakresie chowu bezklatkowego i dalsze przykłady firm w 100% bezklatkowych w UE można znaleźć na stronie 12.

W dalszej części niniejszego raportu opisano szerzej trzy firmy, które zobowiązały się do pozyskiwania wyłącznie jaj bezklatkowych: wiodącego producenta spożywczego **Barilla**, sieć **Carrefour Group** oraz sieć **Biedronka**. Będące reakcją na żądania konsumentów dobrowolne przejście tych liderów branży na jaja bezklatkowe doprowadziło w ostatnich latach do znacznego wzrostu tego typu produkcji w całej UE (z 47% do ponad 60% w latach 2017-2022).

¹ Po więcej informacji odsyłamy do przewodników CIWF dotyczących chowu bezklatkowego w obiektach zamkniętych: <https://www.compassioninfoodbusiness.com/media/7436221/additional-guidance-on-multi-tier-systems-for-laying-hens.pdf>

TRANSFORMACJA NA CHÓW BEZKLATKOWY PRZYSPIESZA DZIĘKI REALIZACJI CELÓW FIRM

W 2016 r. organizacja Compassion in World Farming uruchomiła **EggTrack** w reakcji na wzrost liczby firm spożywczych zobowiązujących się do przejścia na systemy bezklatkowe dla kur niosek. Dobrowolne deklaracje i kolejne postępy firm w przechodzeniu na chów bez klatek wyraźnie pokazują, że firmy spożywcze są nastawione na stworzenie bezklatkowej przyszłości dla kur niosek w Europie. EggTrack działa jako narzędzie do monitorowania postępów w realizacji przez firmy ich celów w zakresie produkcji bezklatkowej, promowania przejrzystości i stymulowania transformacji rynku w kierunku produkcji bezklatkowej.ⁱ

44%
ze zobowiązań firm z UE monitorowanych w 2023 r. osiągnęło 100% poziom bezklatkowości.

Przejście na system bezklatkowy w firmach UE w 2023 r. na poziomie **87%**

Sieci handlowe

81 ze 141

sieci handlowych w UE osiągnęło status w 100% wolnych od klatek, w tym: ⁱⁱ

Producenci

19 z 22

zobowiązań producentów w UE osiągnęło status w 100% wolnych od klatek, w tym:

Usługi gastronomiczne

26 z 50

zobowiązań firm gastronomicznych w UE osiągnęło status w 100% wolnych od klatek, w tym:

ⁱ W ramach **EggTrack 2023** monitorowano postępy w realizacji 715 zobowiązań dotyczących jaj bezklatkowych w 444 firmach na całym świecie. W przypadku 71% z tych zobowiązań firmy publicznie ujawniają swoje postępy w osiągnięciu celu całkowitego przejścia na produkcję bezklatkową.

ⁱⁱ Klucz: JŚ= jaja świeże; PJ= produkty jajeczne.

Albert Heijn: Europa (JŚ, PJ); **Aldi Nord:** Europa (JŚ); **Auchan:** Francja, Polska, Hiszpania (JŚ); **Carrefour:** Belgia, Francja, Włochy, Hiszpania (JŚ); **Casino:** Francja (JŚ); **E. Leclerc:** Francja (JŚ); **Lidl:** 14 krajów UE (JŚ lub PJ, w zależności od kraju) Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy, Włochy, Luksemburg, Holandia, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Hiszpania, Szwecja; **Metro AG Group:** Polska, Austria, Niemcy, Włochy, Holandia (JŚ); **Kaufland:** Niemcy (JŚ, PJ), Polska (JŚ); **Grupa REWE:** Austria, Niemcy (JŚ, PJ); **Netto:** Polska (JŚ); **Biedronka:** Polska (JŚ, PJ).

ⁱⁱⁱ **KFC** Europa; **Subway** Europa; **McDonald's** Francja, Holandia; **Flunch** Francja; **Bertrand Franchise** Francja; **Sodexo** Austria, Belgia, Niemcy, Luksemburg, Holandia, Polska, Szwecja; **CIRFOOD** Włochy.

BEZ KLATEK, BEZ GRANIC: GLOBALNE ZOBOWIĄZANIE DO KORZYSTANIA WYŁĄCZNIE Z JAJ BEZKLATKOWYCH

„Barilla dokłada wszelkich starań, aby wszyscy dostawcy surowców pochodzenia zwierzęcego spełniali nie tylko wymogi prawne, ale także najwyższe normy i kryteria dobrostanu zwierząt. Jesteśmy dumni, że osiągnęliśmy nasz globalny cel w zakresie chowu bezklatkowego w 2019 r.

Compassion in World Farming było naszym niezłomnym sojusznikiem zachęcając nas do podnoszenia standardów, czego przykładem jest rozszerzenie zobowiązania do korzystania z produktów bezklatkowych na systemy łączone typu „combi”. Kluczowym krokiem naprzód we wspieraniu i przyspieszaniu transformacji całego sektora byłoby wprowadzenie przez Komisję Europejską przepisów mających na celu egzekwowanie zakazu stosowania klatek”.

Leonardo Mirone,
Kierownik ds. ESG w łańcuchach zaopatrzenia, Barilla

© Barilla Group

Barilla Group z siedzibą w Parmie jest firmą rodzinną o globalnym zasięgu obejmującym ponad 100 krajów. Każdego roku sprzedaje ona dwa miliony ton makaronów, sosów i produktów piekarniczych. W swoim portfolio ma kultowe marki takie jak Barilla, Mulino Bianco, Pan di Stelle, Pavesi, Harrys i Wasa.

W 2012 r. Compassion in World Farming wyróżniła Barilla nagrodą Good Egg Award za decyzję o pozyskiwaniu w całej Europie wyłącznie **produktów jajecznych z chowu bezklatkowego**. Firma rozpoczęła odchodzenie od klatek stawiając na pozyskiwanie surowców od producentów hodujących kury w kurnikach. W 2014 r. rozszerzyła to zobowiązanie na swoje oddziały w pozostałych częściach świata i podjęła decyzję o całkowitym wycofaniu surowców z chowu klatkowego do 2020 r.

Co godne uwagi, transformacja ta **zakończyła się w skali globalnej w 2019 r.**, czyli rok przed planowanym terminem. Barilla zobowiązała się również do współpracy z dostawcami w celu **wykluczenia systemów łączonych „combi”** z łańcucha dostaw do 2023 r.

W 2022 r. Barilla dokonała przejścia nowej spółki w Kanadzie, co doprowadziło do tymczasowego obniżenia odsetka produktów bezklatkowych do 99,9%. Niemniej jednak firma jest w trakcie aktywnego procesu przekształcania nabytych zakładów, aby ponownie osiągnąć 100% surowców bezklatkowych.

Surowce jajeczne są dla Barilli kluczowym składnikiem wypieków i makaronów jajecznych, dlatego kupuje rocznie 20 258 ton jaj i produktów jajecznych.

JUŻ 2 MILIONY kur w systemach bezklatkowych

Równoległe z przejściem na jaja bezklatkowe, Barilla pracuje nad zmniejszeniem zawartości jaj w niektórych swoich recepturach. W 2020 r. wprowadziła we Włoszech trzy linie herbatników o niższej zawartości jaj i wyższej zawartości białek roślinnych. Zobowiązanie to zaowocowało **globalnym zmniejszeniem zużycia jaj o 8% i zmniejszeniem liczby utrzymywanych kur o 14%**, dzięki czemu Barilla została wyróżniona w 2021 r. przez Compassion in World Farming nagrodą Special Recognition Award.

WIĘCEJ O BARILLA
PRZECZYTAJ TUTAJ

Carrefour

STUDIUM PRZYPADKU

PROGRAM „ACT FOR FOOD” ZOBOWIĄZANIEM DO POZYSKIWANIA JAJ BEZKLATKOWYCH

„Inicjatywa Carrefour dotycząca jaj bezklatkowych wpisuje się w nasze podejście ochrony dobrostanu zwierząt hodowlanych, a jej celem jest wspieranie klientów w dokonywaniu właściwych wyborów żywieniowych. Dlatego też popieramy wprowadzenie ogólnounijnego zakazu stosowania klatek dla niosek, zgodnie z Europejską Inicjatywą Obywatelską ‘Koniec Epoki Klatkowej’”.

Carrefour Polska

© Compassion in World Farming

Grupa Carrefour to wywodząca się z Francji sieć handlowa o globalnym zasięgu posiadająca prawie 14 350 sklepów w ponad 30 krajach, w tym we Francji, Hiszpanii, Włoszech, Polsce, Belgii, Rumunii, Brazylii i Argentynie.

W 2018 r. Grupa Carrefour zobowiązała się do pozyskiwania wyłącznie jaj bezklatkowych dla marki własnej i jaj w skorupkach sprzedawanych pod innymi markami do 2025 r. (do 2028 r. w Argentynie i Brazylii). Decyzja ta została podjęta w odpowiedzi na zapotrzebowanie konsumentów, a także obawy dotyczące dobrostanu zwierząt, bezpieczeństwa żywności, pochodzenia produktów i sytuacji rolników.

Carrefour w szybkim tempie realizuje swoje cele w zakresie chowu bezklatkowego i obecnie **66% jaj w skorupkach marki własnej na całym świecie** pochodzi z **chowu bezklatkowego**.

W UE grupa rozszerzyła również swoje zobowiązanie przejścia na

66%

jaj bezklatkowych własnej marki na całym świecie

surowce z hodowli bezklatkowych do 2025 r. na produkty marki własnej zawierające jaja, przy czym termin ten przedłużono do 2028 r. dla Hiszpanii, Włoch i Rumunii. W 2022 r. 60% produktów jajecznych sprzedawanych pod marką własną w UE pochodziło z jaj bezklatkowych.

We Francji Carrefour pozyskuje z chowu bezklatkowego już 72% jaj w skorupkach marki własnej, przy czym 53% z nich to jaja wolnowybiegowe, a 19% z chowu ściółkowego w obiektach zamkniętych o wyższym standardzie, w tym z dostępem do **ogrodów zimowych** umożliwiających realizację zachowań specyficznych dla gatunku, takich jak żerowanie i kąpiele piaskowe. Za te zobowiązania Carrefour France został wyróżniony w 2019 r. przez Compassion in

World Farming nagrodą Good Egg Award.

Grupa Carrefour podjęła również we wszystkich oddziałach zobowiązanie do wprowadzenia **zakazu stosowania klatek dla przepiórek i królików** (w przypadku produktów surowych) do 2025 r. We Francji wszystkie jaja przepiórcze marki własnej są już pozyskiwane z wolier bezklatkowych umożliwiających ptakom swobodny lot, ze zmniejszoną gęstością obsady, wzbogaceniami i naturalnym światłem. Według rolników również dla nich jest to bardziej pozytywne i przyjemne środowisko pracy.

W 2023 r. polski oddział Carrefour został pierwszą siecią handlową wyróżnioną nagrodą Good Egg Award za przejrzystość i **ciągłe postępy w realizacji celu chowu bezklatkowego, rezygnację z systemów łączonych typu „combi” i publiczne wsparcie dla unijnego zakazu stosowania klatek.**

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ O CARREFOUR TUTAJ

POLSKI LIDER W KATEGORII JAJ BEZKLATKOWYCH

„Chcemy nieustannie się doskonalić, również w zakresie naszych inicjatyw związanych z dobrostanem zwierząt, co jest szczegółowo opisane w naszych corocznych raportach zrównoważonego rozwoju. Z tego powodu dołożyliśmy wszelkich starań, aby wycofać jaja z chowu klatkowego cztery lata przed planowanym terminem.

Karolina Błońska,
Starszy kierownik ds.
zrównoważonego rozwoju,
Biedronka

© Jeronimo Martins Polska S. A.

Jeronimo Martins Polska S. A. jest właścicielem Biedronki, największej sieci detalicznej w Polsce posiadającej 3569 sklepów zlokalizowanych w ponad 1100 miejscowości. Biedronka współpracuje z ponad 1700 dostawcami (w 93% z Polski) i jest największym prywatnym pracodawcą w Polsce oraz drugą co do wielkości polską firmą.

W 2018 r. Biedronka zobowiązała się, że do 2025 r. będzie pozyskiwać wyłącznie jaja świeże (marka własna i inne) oraz produkty jajeczne (marka własna) z chowu bezklatkowego.

W 2021 r., cztery lata przed planowanym terminem, Biedronka osiągnęła poziom 100% jaj świeżych chowu bezklatkowego marki własnej i innych.

W 2022 r., trzy lata przed planowanym terminem, firma osiągnęła 100% chowu bezklatkowego dla produktów jajecznych sprzedawanych pod własną marką.

100%
**bezklatkowych jajek
i produktów jajecznych
marki własnej**

Obecnie Biedronka współpracuje z ponad 10 zakładami pakowania jaj i ponad 160 producentami jaj.

Spośród tych gospodarstw:
12% dostarcza jaja ekologiczne,
43% jaja z wolnego wybiegu,
a 45% jaja z chowu ściółkowego.

Biedronka ciężko pracuje nad utrzymaniem dostępności jaj bezklatkowych zatwierdzając nowych dostawców, którzy spełniają jej wymagania dotyczące chowu bez klatek, i ściśle monitoruje konkurencyjność cen.

Inicjatywy marketingowe Biedronki obejmują treści w mediach społecznościowych i reklamy drukowane informujące klientów o odejściu firmy od chowu klatkowego i naświetlające powody tej ważnej decyzji.

**WIĘCEJ O BIEDRONCE
PRZECZYTAJ TUTAJ**

Locha w kojcu porodowym

Locha prośna na wolnym powietrzu

LOCHY

Obecna sytuacja

W UE hodowanych jest 10,9 miliona loch rozrodczych, które rodzą ponad 250 milionów prosiąt rocznie⁶. Około 96,2% z nich spędza w klatkach w przybliżeniu 40% produktywnego życiaⁱ. Kojce, częściowo zakazane w Europie od 2013 r., są nadal szeroko stosowane przez pierwsze 4 tygodnie ciąży, po czym lochy umieszcza się w pomieszczeniach grupowych na pozostałą część 114-dniowej ciąży. Kojce poważnie ograniczają ruch i utrudniają naturalne zachowania. Na tydzień przed przewidywaną datą porodu lochy są przenoszone do klatek porodowych, w których pozostają do momentu odsadzenia prosiąt, i w których nie mogą się obracać i wchodzić w interakcje ze swoimi prosiętami.

Alternatywne rozwiązania bezklatkowe

Alternatywne rozwiązania bezklatkowe dla loch hodowlanych są już z powodzeniem wdrażane. W systemach bezkocjowych w obiektach zamkniętych lochy przebywają w pomieszczeniach grupowych przez cały okres ciąży, przy czym ich agresję zmniejsza się stosując strategie takie jak zwiększona przestrzeń, bariery wizualne, ściółka i dostarczanie materiałów manipulacyjnych (zabawek)ⁱⁱ. Od kilku lat grupowe utrzymywanie loch sprawdza się w krajach, które zakazały stosowania kojców, w tym w Wielkiej Brytanii (od 1999 r.) i Szwecji (od 1994 r.). Tymczasem inne kraje takie jak Niemcy (od 2028 r.), stopniowo wycofują się ze stosowania kojców.

Zakaz stosowania kojców porodowych po wstępnym okresie szkolenia pracowników doprowadziłby do odejścia od rutynowego trzymania loch w klatkach, a ich tymczasowe zamknięcie byłoby dozwolone tylko w wyjątkowych przypadkach. W alternatywnych systemach porodowych w obiektach zamkniętych, lochy są trzymane w zagrodach porodowych, z których część umożliwia tymczasowe zamknięcie. Zagrody takie pozwalają na realizację potrzeby

budowy gniazda i ułatwiają interakcje między lochą a prosięciem. Dobrze zaprojektowane systemy minimalizują ryzyko przyduszenia prosiąt dzięki większej przestrzeni i zastosowaniu kluczowych elementów takich jak specjalne pręty i pochyłe ściany, zamknięte obszary dla prosiąt, a także oddzielne strefy funkcjonalne do gniazdowania, karmienia i oddawania odchodówⁱⁱⁱ. Od 1987 r. Szwecja z powodzeniem wyeliminowała klatki porodowe, natomiast Finlandia aktywnie promuje dobrowolne wycofywanie konwencjonalnych kojców poprzez dotacje, dzięki czemu 40% loch rodzi w systemach klatek tymczasowych z maksymalnie 5-dniowym okresem przebywania w zamknięciu. Austria i Niemcy zakazały stosowania klatek porodowych odpowiednio od 2033 i 2035 r., zezwalając jednak na tymczasowe zamknięcie na 6 (Austria) i 5 (Niemcy) dni.

Systemy zewnętrzne z dobrze zaprojektowanymi wybiegami również pozwalają na skuteczny chów loch w systemie bezklatkowym.

Liderzy transformacji bezklatkowej

W państwach, w których nie wprowadzono krajowego zakazu stosowania kojców dla loch lub klatek porodowych, kilku postępowych producentów i niektóre firmy spożywcze zdecydowały się dobrowolnie wycofać klatki, z powodzeniem przechodząc na systemy bezklatkowe. Godnymi uwagi przykładami firm, które zobowiązały się do stopniowego wycofywania konwencjonalnych rozwiązań ze swojego łańcucha dostaw, są IKEA Włochy i Domino's Pizza Europe.

Poniżej prezentujemy trzy firmy przechodzące na systemy bezklatkowe dla loch lub już je stosujące: włoski producent trzody chlewnej **Fumagalli**, holenderski producent trzody chlewnej **Zonvarken**, oraz producent żywności **The Compleat Food Group (TCFG)**.

ⁱ Życie produkcyjne lochy trwa typowo 2,2 roku, w oparciu o medianę urodzeń na poziomie 5 miotów i średnią 2,3 miotu/lochę/rok.

ⁱⁱ Więcej informacji na temat grupowego utrzymywania loch zasuszonych znaleźć można w wytycznych CIWF: <https://www.compassioninfoodbusiness.com/media/5823244/indoor-housing-systems-for-fry-sows-practical-options.pdf>

ⁱⁱⁱ Po więcej informacji odsyłamy do przewodników CIWF dotyczących projektowania otwartych porodówek: https://www.compassioninfoodbusiness.com/media/7453526/infographic_free-farrowing-pen-key-features-for-success-march-2023.pdf

STUDIUM PRZYPADKU

WŁOSCY LIDERZY W BEZKLATKOWEJ HODOWLI ŚWIŃ

„Dobrostan zwierząt zawsze stanowił fundamentalną część naszych strategii inwestycyjnych i rozwojowych. Demonstrując nasze zaangażowanie w przyszłość wolną od klatek, dobrowolnie przyjęliśmy systemy chowu bezklatkowego i wolnowybiegowego, stwarzając sprzedawcom detalicznym w całej Europie możliwości dostępu do europejskich produktów z wieprzowiny bezklatkowej. Jako pionierzy przejścia na chów wolny od klatek we Włoszech, wzywamy ustawodawców do poparcia naszych wysiłków poprzez wprowadzenie kompleksowego zakazu stosowania klatek”.

Pietro Pizzagalli,
Dyrektor generalny

© Fumagalli

Fumagalli to rodzinny włoski hodowca trzody chlewnej, posiadający 34 gospodarstwa i dostarczający mięso wieprzowe ze świń bezklatkowych w całej Europie do sprzedawców detalicznych, takich jak Waitrose (Wielka Brytania), Esselunga (Włochy), Dagab (Szwecja) oraz bezpośrednio do konsumentów za pośrednictwem swojej platformy internetowej.

Fumagalli zawsze było w czołówce włoskiego sektora hodowli świń pod względem dobrostanu zwierząt, stopniowo zastępując kojce indywidualne i porodowe alternatywnymi rozwiązaniami bezklatkowymi. Zapewnia również wszystkim swoim świnom mięsnym ściółkę ze słomy i wycofało praktyki przycinania zębów i obcinania ogonów na wszystkich swoich fermach.

W 2015 r. firma Fumagalli zainicjowała przejście na alternatywne systemy porodowe, a w 2023 r. **60% jej lochów rodziło bez klatek**. Firma zaprojektowała własne innowacyjne

zagrody porodowe o powierzchni od 6,5 m² do 7,5 m². Zagrody te mają oddzielne obszary do karmienia, odpoczynku, gniazdowania i wydalania odchodów, funkcje zapobiegające zgniataniu, atrakcyjny obszar dla prosiąt oraz 50% litej podłogi pokrytej słomą i papierem jako materiałem do gniazdowania, co zapewnia świnom dodatkowy komfort i urozmaicenie środowiska.

Po początkowym etapie rozwoju systemu, w którym lochy były tymczasowo zamykane na maksymalnie trzy dni w okresie okołoporodowym, obecnie system z powodzeniem działa w systemie bez zamykania, co oznacza, że lochy prośne nigdy nie są umieszczane w klatkach.

Na fermach reprodukcyjnych firmy **80% zasuszonych loch jest z powodzeniem trzymany w grupach** przez cały okres ciąży (łącznie z czasem obserwacji) i ma zapewnioną słomę jako ściółkę i wzbogacenie, co oznacza, że kojce indywidualne nie są nigdy używane.

Fumagalli już dostarcza sprzedawcom detalicznym bezklatkowe mięso wieprzowe i dąży do przejścia na chów wolny od klatek w całej swojej produkcji do 2027 roku.

Ma poprawić życie

3 500

**loch reprodukcyjnych
rocznie**

Pomimo wyższych o około 30% kosztów w porównaniu ze standardową włoską produkcją, Fumagalli zapewnia, że sprzedawcy detaliczni w całej Europie jednoznacznie popierają ich podejście do hodowli świń.

**PRZECZYTAJ WIĘCEJ
O FUMAGALLI TUTAJ**

STUDIUM PRZYPADKU

POPULARYZACJA EUROPEJSKIEJ WIEPRZOWINY Z CHOWU O WYŻSZYM POZIOMIE DOBROSTANU

„Dzięki współpracy z naszymi dostawcami, rolnikami, klientami, ekspertami branżowymi i organizacjami pozarządowymi od ponad pięciu lat z powodzeniem wdrażamy jedyny w swoim rodzaju standard dobrostanu trzody chlewnej. Nasze wielopoziomowe podejście, uwzględniające różne systemy produkcji pozwala nam zachęcać rolników do konsekwentnego podnoszenia standardów. Odzwierciedla to naszą ambicję stopniowego wprowadzania wyższych standardów w sektorze trzody chlewnej, promowania produkcji bezklatkowej i zaawansowanego dobrostanu zwierząt w różnych regionach Europy.”

Maria Murillo-Mariscal,
dyrektor grupy ds. jakości
gospodarstw rolnych, TCFG

© The Compleat Food Group

Od 2000 r. The Compleat Food Group (TCFG), brytyjski dostawca mięsa dla detalistów i firm gastronomicznych, opracowuje i wdraża systemy wyższego dobrostanu trzody chlewnej u swoich dostawców w Europie kontynentalnej, w tym we Włoszech, Hiszpanii, Francji, Niemczech i Holandii.

W 2018 r. firma ustanowiła system ciągłego doskonalenia dla swoich dostawców w całej Europie, zwiększając identyfikowalność i umożliwiając wyróżnianie produktów dzięki standardowi dobrostanu świń European Farm Partnership (EFP) obejmującemu poziomy: Złoty, Srebrny i Brązowy.

Poziom „Złoty” programu EFP wymaga od dostawców w 100% bezklatkowego chowu zwierząt (tj. bez klatek porodowych i kojców dla loch), większej przestrzeni i ściółki dla wszystkich zwierząt oraz braku okaleczania (obcinania zębów, ogonów, kastracji). Dostawcy przed osiągnięciem poziomu „Złotego” (tj. w trakcie prób) mogą przejść na poziom „Srebrny”.

Trzech z dostawców TCFG: Fumagalli (Włochy), Madeo (Włochy) i Marcos (Hiszpania) zostało wyróżnione przez Compassion in World Farming nagrodą Good Pig Award za zobowiązania do zachowania

wyższego poziomu dobrostanu, co umożliwi wiodącym brytyjskim detalistom gwarantowanie bezklatkowego pochodzenia mięsa z produkcji kontynentalnej.

TCFG jest zaangażowane w poprawę dobrostanu świń poprzez współpracę i motywowanie europejskich dostawców.

JUŻ 20 000
macior żyje poza
klatkami

**PRZECZYTAJ WIĘCEJ
O THE COMPLEAT FOOD
GROUP TUTAJ**

STUDIUM PRZYPADKU

BEZKLATKOWY CHÓW DLA SZCZĘŚLIWYCH ŚWIŃ I SZCZĘŚLIWYCH HODOWCÓW

„Moim celem jest rozwój Zonvarken tak, aby inni rolnicy mogli do nas dołączać. Nasz bezklatkowy system o podwyższonym poziomie dobrostanu dla świń został starannie zaprojektowany z myślą o znaczącej poprawie losu zwierząt, ale także przywróceniu rolnikom dumy z ich pracy”.

Jeroen Koks,
współzałożyciel,
Coöperatie Zonvarken

© Zonvarken

Zonvarken to mała holenderska spółdzielnia hodowców trzody chlewnej założona w 2018 roku w celu wprowadzenia nowej koncepcji chowu o wyższym poziomie dobrostanu zwierząt dającym również korzyści rolnikom i środowisku.

Model ten jest ekonomicznie opłacalny dzięki długoterminowym kontraktom zawartym z wiodącą holenderską siecią handlową Jumbo. Produkty Zonvarken są oznaczone maksymalną oceną 3 gwiazdek w ramach holenderskiego systemu certyfikacji dobrostanu zwierząt „Beter Leven”.

Lochy utrzymywane na fermach Zonvarken nigdy nie są trzymane w zamknięciu – ani w kojcach, ani w klatkach porodowych. Kiedy nie przebywają ze swoimi prosiętami, lochy są trzymane w grupach w zagrodach ze ściółką słomianą z dostępem do przestrzeni na zewnątrz, w tym do błota,

i pozostają w nich do czasu bezpośrednio poprzedzającego poród. Chów grupowy bez problemów z agresją jest możliwy dzięki selekcji spokojniejszych loch i zapewnieniu wzbogaconego środowiska.

W 100% bezklatkowe świnię

Lochy Zonvarken rodzą w przestronnych kojcach, z których każdy mieści 2-3 lochy. Pomieszczenia te są wyposażone w dużą ilość słomianej ściółki na twardym podłożu, co zaspokaja instynkt gniazdowania, oraz umożliwiają świniom wychodzenie na zewnątrz. Poród bez klatki z niską śmiertelnością prosiąt przed odsadzeniem jest możliwy dzięki szeregowi działań takich jak wybór loch o dobrych zdolnościach macierzyńskich rodzących mniejsze mioty.

Prosięta pozostają z matką przez okres ośmiu tygodni (standardowy wiek odsadzenia to 3-4 tygodnie), dzięki czemu mają dostęp do wysokiej jakości mleka, co minimalizuje utratę wagi. Następnie są one trzymane w tych samych grupach aż do uboju.

Ta innowacyjna koncepcja wiąże się z szeregiem korzyści, w tym poprawą zdrowia i dobrostanu zwierząt, dochodem generowanym w normalnych godzinach pracy oraz mniejszym wpływem na środowisko dzięki szeregowi działań takich jak karmienie świń odpadami spożywczymi i wykorzystywanie innowacyjnego systemu separacji obornika.

**DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ
O ZONVARKEN TUTAJ**

Króliki mięsne w klatkach

Króliki mięsne w dużym kojcu

KRÓLIKI

Obecna sytuacja

Co roku w UE zabijanych jest około 76,8 miliona królików⁴, z czego około 94%, w tym królice rozrodcze, trzymany jest w klatkach⁵. W przeciwieństwie do kur niosek, nie ma szczególnych przepisów chroniących dobrostan królików mięsnych, przez co stosowanie klatek konwencjonalnych jest dopuszczalne. W klatkach tych króliki przebywają w małych grupach na podłodze z siatki drucianej, na powierzchni mniejszej niż kartka papieru A4 (500-600 cm²) na zwierzę, co poważnie ogranicza ruch i naturalne zachowania. Królice rozrodcze są trzymane pojedynczo w drucianych klatkach, co wpływa na interakcje między matką a potomstwem. Na niektórych fermach stosuje się „wzbogacone” klatki, które jednak nadal ograniczają dostępną przestrzeń, utrudniają swobodę ruchu i naturalne zachowania. Pomimo zawartych w raporcie Parlamentu Europejskiego z 2017 r. zaleceń w zakresie alternatywnych rozwiązań bezklatkowych, nie poczyniono żadnych postępów we wprowadzaniu przepisów mających na celu ochronę królików.

Alternatywne rozwiązania bezklatkowe

Alternatywne rozwiązania bezklatkowe dla królików mięsnych, takie jak systemy parkowe lub kojcowe, z większą przestrzenią i bez ograniczeń wysokości zostały już wdrożone na dużą skalę. W systemach tych jest więcej miejsca (800-1200 cm² na królika), wyposażone są w wygodną podłogę niezbudowaną z drutów oraz wzbogacenia, co umożliwia ruch, wygodne leżenie i wyrażanie podstawowych zachowań specyficznych dla gatunku. Systemy bezklatkowe przyjęto z powodzeniem w krajach, gdzie wprowadzono zakazy stosowania klatek dla królików mięsnych, takich jak Austria

(od 2012 r.) i Belgia (od 2016 r.). Inne kraje również odchodzą od konwencjonalnych systemów klatkowych (np. Holandia od 2016 r., Niemcy od 2025 r.). Belgia ma również zakazać stosowania klatek dla hodowlanych samic królików od 2025 r.

Liderzy transformacji bezklatkowej

Tam, gdzie nie wprowadzono krajowego zakazu stosowania klatek dla królików mięsnych, wielu proaktywnych producentów i firm spożywczych dobrowolnie wycofuje się z tego systemu produkcji z powodzeniem przechodząc na systemy bezklatkowe.

We Francji wiodący producenci przyjęli systemy kojców bezklatkowych, co skutkuje szacowanym wzrostem bezklatkowej produkcji królików z 1% do 11% całkowitej produkcji w latach 2015-2022⁹.

Od czasu wprowadzenia przez Compassion in World Farming nagrody **Good Rabbit Award**ⁱ w 2015 r., 27 firm, w tym Carrefour France, Système U, Colruyt Belgique, Danone ELN, BreFood, Terrena Nouvelle Agriculture, LDC Nature d'Éleveurs, Elixor France i Compass Group France zostało wyróżnionych za podjęcie zobowiązania do stosowania systemów bezklatkowych dla królików mięsnych w łańcuchach dostaw, co przyniesie korzyści ponad 9 milionom królików rocznie.

Poniżej opisujemy cztery firmy opracowujące innowacyjne systemy bezklatkowe dla królików mięsnych: niemiecka sieć sklepów **Kaufland**, niemiecki producent **BreFood**, francuski producent **ALPM** dla marki **Lapin & Bien** oraz francuska firma **ADM**.

ⁱ Więcej informacji na temat nagrody Good Rabbit Award można znaleźć na stronie: <https://www.compassioninfoodbusiness.com/awards/good-rabbit-award/>

STUDIUM PRZYPADKU

WYJŚĆ ZZA KRAT: JAK UWOLNIĆ KRÓLIKI Z KLATEK

„Kaufland jest pionierem na niemieckim rynku żywności i rzecznikiem poprawy dobrostanu zwierząt w produkcji konwencjonalnej. Odpowiedzialny chów według nas oznacza umożliwienie zwierzętom prowadzenia trybu życia bardziej odpowiedniego dla danego gatunku - bez klatek.

Jesteśmy dumni z opracowanych przez nas systemów dla królików. Jeszcze przed wprowadzeniem minimalnych wymogów prawnych na poziomie krajowym lub europejskim zainicjowaliśmy pilotażowy projekt promujący produkcję bezklatkową, który obecnie stał się nowym punktem odniesienia dla innych”.

Anna Spiess, Społeczna odpowiedzialność biznesu w zakupach / Dobrostan zwierząt, Kaufland

© Kaufland

Kaufland to międzynarodowa sieć handlu detalicznego posiadająca ponad 1500 sklepów w ośmiu krajach (Niemcy, Polska, Rumunia, Czechy, Słowacja, Bułgaria, Chorwacja i Mołdawia). Należy do Grupy Schwarz, jednego z wiodących przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą detaliczną żywności w Niemczech i Europie.

Kaufland przywiązuje dużą wagę do dobrostanu zwierząt hodowlanych i jako jedna z pierwszych niemieckich sieci handlowych pozyskiwała jaja i produkty jajeczne wyłącznie z chowu bezklatkowego, za co Compassion in World Farming przyznała jej nagrodę Good Egg Award za politykę pozyskiwania jaj w skorupkach i produktów jajecznych odpowiednio w 2013 i 2015 r. Obecnie w ścisłej współpracy ze swoimi dostawcami dąży do całkowitej eliminacji jaj klatkowych w innych krajach do 2025 r.

Od 2008 r. Kaufland zajmuje się opracowywaniem alternatywnych, bezklatkowych systemów chowu królików, w celu poprawy dobrostanu zwierząt i usprawnienia pracy producentów.

W 2009 r. Kaufland został pierwszą siecią handlową w Niemczech oferującą świeże mięso królicze w 100% pochodzące z chowu bezklatkowego, a w 2011 r. system ten objął również 100% mięsa mrożonego tego gatunku. Za te wybitne osiągnięcia w 2015 r. firma została wyróżniona nagrodą Good Rabbit Commendation Award.

Mięso królicze w
100%
bezklatkowe

W ścisłej współpracy ze swoim dostawcą, firmą **Bauer Kaninchen**, Kaufland opracował nowy bezklatkowy system kojców, w którym króliki mięsne mają zapewnioną dużą przestrzeń (1,200 cm² na królika), bez ograniczeń wysokości, wygodną plastikową podłogę i wzbogacenia w postaci platform, kryjówek i materiału do gryzienia, dzięki czemu mogą wygodnie się poruszać, skakać, odkrywać teren, chować się i gryźć przeznaczone do tego elementy.

Praca nad tym pionierskim systemem została wyróżniona w 2013 r. nagrodą Best Retailer Innovation Award przez Compassion in World Farming i zapoczątkowała efekt domina w całej Europie, dzięki czemu inni producenci królików wkrótce przeszli na bezklatkowe systemy kojcowe.

Kaufland niedawno po raz kolejny zademonstrował swoją wiodącą pozycję w zakresie transformacji na chów bezklatkowy, gdy został pierwszą niemiecką siecią handlową spełniającą, dla 99% produktów mrożonych, poziom 4 systemu certyfikacji Haltungsform wymagającego stałego dostępu zwierząt do wybiegu na świeżym powietrzu.

Firma stale rozwija systemy kojcowe, a obecnie we współpracy z Bauer Kaninchen testuje dalsze innowacje zgodne z normą Haltungsform poziomu 3.

**WIĘCEJ O KAUF LAND
PRZECZYTAJ TUTAJ**

STUDIUM PRZYPADKU

PRZEŁAMUJĄC SCHEMAT: REWOLUCJA W HODOWLI KRÓLIKÓW

„Jesteśmy dumni z produkcji bezklatkowej i współpracujemy z detalistami, dla których dobrostan zwierząt jest tak samo ważny jak dla nas, przez co staje się centralnym elementem wspólnej działalności. Wierzymy, że jest to przyszłość branży.

W pełni popieramy apel o wprowadzenie prawnego zakazu stosowania klatek w Europie, który jest pilnie potrzebny do stworzenia równych szans i podniesienia poprzeczki w zakresie dobrostanu królików”.

**Ricarda-Maria
Heidmeyer, manager
generalna, BreFood**

© BreFood

BreFood to niemiecka hurtownia dostarczająca mięso królicze z hodowli bez klatek do renomowanych sklepów detalicznych w całych Niemczech, takich jak Kaufland, Edeka, Netto, Globus i innych. Od 2009 r. BreFood jest liderem w chowie bezklatkowym królików, posiadając 70% udziału w rynku i produkując 1400 ton mięsa króliczego rocznie.

**Mięso królicze w
100%
bzklatkowe**

Od ponad dekady dobrostan królików jest centralnym elementem modelu biznesowego firmy. We współpracy z uniwersytetami, instytutami certyfikującymi

i organizacjami zajmującymi się dobrostanem zwierząt wprowadziła system chowu na ziemi, który przywrócił zaufanie konsumentów i branży do mięsa króliczego.

BreFood wraz z dostawcą z Chin opracowała systemy bezklatkowe dla królików, za co przyznano im prestiżową nagrodę Compassion in World Farming Rabbit Innovation Award w 2014 r. W 2022 r. system ten w niektórych fermach został wzbogacony o ogród zimowy (patio zewnętrzne z wzbogaceniami).

Króliki są hodowane w przestronnych pomieszczeniach (1,250 cm² na królika) z miękką bambusową podłogą, w grupach do 80 zwierząt, z naturalnym światłem i szeregiem wzbogaceń, w tym dużymi platformami, kryjówkami, materiałami do gryzienia i sianem.

BreFood donosi o 2-3% zmniejszeniu śmiertelności przy przejściu z klatek na bezklatkowe systemy kojców, a także o minimalizacji stosowania antybiotyków dzięki dobremu standardowi higieny.

**Korzyść dla ponad
1,2 MILIONÓW
królików rocznie**

BreFood komunikuje swoje zaangażowanie na rzecz wyższego dobrostanu poprzez etykiety na opakowaniach i swoją stronę internetową. Promuje też swoją inicjatywę „Rabbit Care” służącą edukowaniu konsumentów w zakresie dokonywania świadomych zakupów.

**WIĘCEJ O BREFOOD
PRZECZYTAJ TUTAJ**

STUDIUM PRZYPADKU

WYŻSZY DOBROSTAN KRÓLIKÓW W ODPOWIEDZI NA ZAPOTRZEBOWANIE KONSUMENTÓW

„Nasz projekt rozpoczął się, gdy badania konsumenckie wykazały, że ludzie zaczynają sprzeciwiać się sposobowi chowu królików. Postrzegliśmy chów bezklatkowy jako przyszłość rynku i nie chcieliśmy czekać, aż będziemy zmuszeni do zmiany.

Założeniem Lapin & Bien był bardziej humanitarny system chowu - lepszy sposób produkcji, który jest również opłacalny ekonomicznie. Produkty sprzedajemy po odpowiedniej cenie klientom poszukującym produktów o wysokiej wartości i jakości. Daje to konsumentom większy wybór, szczególnie w czasach rosnących kosztów życia - istnieją opcje ekologiczne i z wolnego wybiegu, ale jest też produkt wytworzony z zachowaniem wyższego poziomu dobrostanu”.

Matthieu Loeul,
prezes ALPM

© Compassion in World Farming

Lapin & Bien to marka Eleveurs et Bien, spółki założonej w 2019 r. przez trzech głównych graczy reprezentujących około 60% francuskiej branży mięsa króliczego - CPLB Groupe CAVAC, Terrena i LOEUL & PIRIOT.

750 000
bezklatkowych
królików rocznie

LOEUL & PIRIOT jest wiodącym francuskim przetwórcą mięsa królików zaopatrującym się w 200 gospodarstwach partnerskich. Obecnie 10% całkowitej ilości mięsa przetwórcy sprzedaje pod marką Lapin et Bien przy prawie 1 milionie królików poddawanych ubojowi rocznie.

Produkty bezklatkowe sprzedawane pod marką Lapin & Bien są

dostępne we wszystkich francuskich sklepach detalicznych. Eleveurs & Bien aktywnie dąży do rozwoju marek własnych sprzedawców detalicznych, angażując się w inicjatywy edukacyjne dotyczące przewagi konkurencyjnej związanej z wyższym dobrostaniem i produktami najwyższej jakości.

Compassion in World Farming wyróżniła markę Lapin & Bien nagrodą Rabbit Innovation Award 2019 za bezklatkowy system kojców wyposażonych w 'część dzienną' bez ograniczeń wysokości i 'część nocną' przypominającą nory umożliwiającą królikom ukrycie się i dającą im poczucie bezpieczeństwa.

Kojce o powierzchni co najmniej 10 m² dają królikom odpowiednią przestrzeń (800 cm² na królika)

i możliwość wyrażania zachowań specyficznych dla gatunku dzięki zastosowaniu platform, wzbogać, takich jak sprasowane bloki siana do gryzienia, oraz naturalnego oświetlenia lub oświetlenia LED ze ściemniaczem. Dodatkowe elementy, takie jak łatwo dostępny okrągły dozownik paszy i proste do czyszczenia plastikowe listwy podłogowe, zostały opracowane z myślą zarówno o dobrostanie, jak i nieskomplikowanym utrzymaniu. Po przejściu na system bezklatkowy w systemie Lapin & Bien mieści się prawie taka sama liczba królików jak wcześniej, co korzystnie wpływa na koszty produkcji. Producenci wyrażają zadowolenie z faktu, że ich króliki wykazują bardziej naturalne zachowania.

WIĘCEJ INFORMACJI O LAPIN ET BIEN MOŻNA ZNALEŹĆ TUTAJ

BEZKLATKOWA HODOWLA KRÓLIKÓW: LEPSZE ŻYCIE, NIŻSZE KOSZTY

„Nasz system bezklatkowy stawia na pierwszym miejscu zdrowie i naturalne zachowania królików poprzez zapewnienie im odpowiedniego środowiska i odżywczej paszy. Jesteśmy bardzo świadomi zmieniających się oczekiwań konsumentów w tym zakresie.

System ten ułatwia również rolnikom wejście na rynek, ponieważ jest mniej kosztowny w porównaniu z tradycyjnymi systemami klatkowymi”.

Chantal Davoust,
ekspert ds. żywienia
królików, ADM

© ADM

ADM (wcześniej WISIUM) jest światowym liderem w dziedzinie żywienia ludzi i zwierząt. Jest to francuski dostawca usług dla hodowców różnych gatunków zwierząt, w tym królików, oferujący plany systemów chowu, pasze, dodatki żywieniowe i doradztwo zdrowotne. W przypadku królików ADM ma 30% udziału w rynku sprzedaży mieszanek paszowych we Francji.

Od 2018 r. ADM współpracuje z branżą producentów królików w celu opracowania innowacyjnej alternatywy dla chowu klatkowego, koncentrując się na wzbogacaniu środowiska królików i promowaniu naturalnych zachowań, w szczególności poprzez zapewnienie ogrodu zimowego (zadaszonej przestrzeni zewnętrznej).

Opracowany przez ADM system bezklatkowy to duże kojce mieszczące po 100 królików wyposażone

w ogrody zimowe, platformy, materiał do gryzienia, kryjówki, wygodniejsze podłoża z listew plastikowych oraz naturalne oświetlenie i wentylację. W systemie przypada 1,144 cm² na królika, więc mają one więcej miejsca do wstawania, skakania i swobodnego poruszania się, a ich pasza jest wzbogacona o dodatki odżywcze.

System bezklatkowy ADM działa obecnie na dwóch fermach we Francji. Do końca 2025 r. planowana jest budowa i przebudowa 10 nowych budynków, co może zwiększyć całkowitą produkcję do **150 000 królików** rocznie.

Korzyść dla
150 000
królików rocznie

Korzyści dla producentów królików obejmują niższe koszty inwestycji (około 400 euro na samiczkę, w porównaniu z 800-1000 euro w przypadku systemu klatkowego), zwiększoną wydajność produkcyjną (pomimo większej ilości miejsca na każdego królika, dzięki zoptymalizowanemu wykorzystaniu przestrzeni) oraz lepsze warunki pracy (łatwiejsza obserwacja królików, naturalne oświetlenie, podniesione kojce ułatwiające obsługę zwierząt).

Firma ADM otrzymała wiele nagród za swój innowacyjny system bezklatkowy WELLAP, w tym przyznaną przez Compassion in World Farming nagrodę 2022 Rabbit Innovation Award, Sommet d'Or i INNOV' SPACE 2* w 2020 r.

**DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ
O ADM TUTAJ**

WNIOSKI I ZALECENIA

W ciągu ostatniej dekady na całym świecie nastąpił bezprecedensowy wzrost liczby wiodących firm spożywczych zobowiązujących się do produkcji jaj bez klatek. Od 2015 r. podjęto 2 400 zobowiązań dotyczących jaj bezklatkowych, z czego 1300 w Europie¹.

Odpowiadając na zapotrzebowanie konsumentów, firmy szybko osiągają swoje cele w zakresie produkcji bezklatkowej, a około połowa z nich już zakończyła proces transformacji. Warto zauważyć, że ci, którzy decydują się na produkcję bezklatkową nie tylko potwierdzają komercyjną opłacalność swoich inwestycji, ale także osiągają korzyści w postaci ograniczenia stosowania antybiotyków, poprawy warunków pracy i lepszych relacji między ludźmi a zwierzętami. Producenci inwestujący w systemy bezklatkowe podpisują umowy ze swoimi klientami, często sieciami handlowymi, aby zapewnić długoterminową rentowność swojej inwestycji. Tymczasem firmy spożywcze angażują konsumentów na rzecz chowu bezklatkowego poprzez marketing i komunikację.

Brak europejskich przepisów w zakresie stopniowego wycofywania klatek grozi jednak zahamowaniem postępu. Termin przedstawienia projektu przepisów w sprawie zakazu stosowania klatek w UE, do którego Komisja Europejska zobowiązała się w 2021 r., upłynął w 2023 r., a jest to rozwiązanie niecierpliwie oczekiwane. Wielu producentów czeka na szczegółowe przepisy w zakresie ram czasowych, warunków i wsparcia finansowego towarzyszącego takim

rozwiązaniom przed przystąpieniem do nowych inwestycji, co powoduje potencjalne spowolnienie procesu dobrowolnego przechodzenia na chów bezklatkowy.

Compassion in World Farming zdecydowanie apeluje do Komisji Europejskiej o wypełnienie podjętego przez nią zobowiązania poprzez szybkie przedstawienie kompleksowego projektu przepisów zmierzającego do stopniowego wycofania klatek dla wszystkich gatunków hodowlanych objętych Europejską Inicjatywą Obywatelską „Koniec Epoki Klatkowej”. Kluczowe jest, aby nowa Komisja potraktowała ten projekt jako priorytet od początku nowej kadencji. Musi on uwzględniać ambitne rozwiązania, zgodne z żądaniami konsumentów, oraz wdrożenie mechanizmów wsparcia finansowego służących ułatwieniu producentom przechodzenia na systemy bezklatkowe w rozsądnych ramach czasowych. Ponadto należy stosować jednakowe zasady w odniesieniu do produktów importowanych, aby zapewnić równe warunki konkurencji i uniknąć sytuacji, w której europejscy producenci zostaliby postawieni w gorszym położeniu przez tańsze produkty z importu spełniające mniej restrykcyjne normy.

Europa ma wyjątkową okazję, aby stać się prawdziwym liderem w zakresie dobrostanu zwierząt hodowlanych poprzez wprowadzenie trwałego zakazu stosowania klatek. Producenci i firmy spożywcze są na to gotowi, konsumenci coraz bardziej się tego domagają, obywatele tego chcą, a naukowcy o to apelują. **Nadszedł czas, aby zrealizować tę szansę.**

¹Do tej pory w Europie podjęto ponad 1400 zobowiązań dotyczących chowu bezklatkowego kur niosek, w tym ponad 1300 od 2015 r. Źródło: chickenwatch.org¹

Państwa członkowskie z krajowymi zakazami stosowania klatek lub zobowiązaniami do ich stopniowego wycofywania.

	Kury nioski	Lochy	Króliki
Austria	Zakaz stosowania wszystkich systemów klatkowych od 2020 r.	Lochy zasuszone: czas utrzymywania loch w kojach ograniczony do 10 dni od 2013 r. Lochy prośne: zakaz stosowania klatek porodowych, z możliwością czasowego stosowania klatek ograniczoną do 6 dni, od 2033 r.	Zakaz stosowania klatek dla królików od 2012 r.
Belgia	Zakaz stosowania wszystkich systemów klatkowych w Walonii ⁱ od 2028 r.		Zakaz stosowania klatek dla królików mięsnych od 2016 r., a dla samic od 2025 r.
Czechy	Zakaz stosowania wszystkich systemów klatkowych od 2027 r.		
Dania	<i>88,8% produkcji jaj w systemach bezklatkowych.</i>	Lochy zasuszone: ograniczenie stosowania kojców dla loch do 3 dni (dla osobników agresywnych) w nowych budynkach od 2015 r. i we wszystkich budynkach od 2035 r. (włącznie z okresem obserwacji ⁱⁱ).	
Finlandia		<i>Czasowe zamykanie loch prośnych do 5 dni, dotyczy 40% loch.</i>	
Francja	Częściowy zakaz: zakaz budowy nowych systemów klatkowych od 2018 r.		
Niemcy	Zakaz stosowania wszystkich systemów klatkowych od 2026 ^{iv} r. <i>96,2% produkcji jaj w systemie bezklatkowym.</i>	Lochy zasuszone: zakaz stosowania kojców dla loch od 2028 r. (włącznie z okresem obserwacji ⁱⁱ). Lochy prośne: zakaz stosowania klatek porodowych, z możliwością czasowego stosowania klatek ograniczoną do 5 dni, od 2035 r.	Zakaz stosowania klatek konwencjonalnych od 2025 ⁱⁱⁱ r.
Luksemburg	<i>100% produkcji jaj w systemie bezklatkowym.</i>		
Holandia	<i>89,9% produkcji jaj w systemie bezklatkowym.</i>	Lochy zasuszone: czas utrzymywania loch w kojach ograniczony do 4 dni od 2013 r.	Zakaz stosowania klatek konwencjonalnych od 2016 ⁱⁱ r. <i>60-70% królików mięsnych w systemie bezklatkowym.</i>
Słowenia	<i>82,8% produkcji jaj w systemach bezklatkowych.</i>		
Szwecja	<i>97,3% produkcji jaj w systemach bezklatkowych.</i>	Lochy zasuszone: zakaz stosowania kojców dla loch od 1994 r. (włącznie z okresem obserwacji ⁱⁱ). Lochy prośne: kojce porodowe zakazane od 1987 r.; zakaz rutynowego zamykania w klatkach.	

Kursywą zaznaczono istotną skalę produkcji bezklatkowej w państwach członkowskich, w których nie wprowadzono zakazu prawnego.

ⁱ Jeden z trzech regionów Belgii zamieszkały przez ok. 1/3 ludności.

ⁱⁱ Okres obserwacji: okres (zazwyczaj 4 tygodni) od odsadzenia do rozpoznania ciąży.

ⁱⁱⁱ Klatki wzbogacone są nadal dozwolone.

^{iv} Lub od 2028 r. w wyjątkowych przypadkach.

ZAŁĄCZNIK II

Przytłaczające dowody naukowe potwierdzające potrzebę wyeliminowania systemów klatkowych

Pilna potrzeba wyeliminowania systemów klatkowych jest poparta solidnymi dowodami naukowymi, w tym najnowszymi opiniami naukowymi Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA):

- O ile stosowanie konwencjonalnych **klatek bateryjnych dla kur niosek** zostało zakazane w Europie w 2012 r., to tak zwane „klatki wzbogacone” są nadal dozwolone i wykorzystywane w chowie prawie 40% europejskich stad kur niosek. W takich klatkach niewystarczająca przestrzeń (750 cm²/kurę, czyli mniej więcej rozmiar kartki A4), rywalizacja o zasoby i nieodpowiednia konstrukcja (np. niskie grzędę, nieodpowiednia wysokość, warunki do żeru i kąpieli piaskowych) oznaczają, że potrzeby behawioralne kur w dużej mierze nie są zaspokajane¹⁰. Zostało to potwierdzone w niedawnej opinii naukowej EFSA w sprawie dobrostanu kur niosek zalecającej zaprzestanie stosowania klatek¹¹.
- Chociaż czas przebywania **loch w kojcach** został w Europie skrócony od 2013 r., ich stosowanie jest nadal dozwolone przez pierwsze 4 tygodnie po inseminacji, a **kojce porodowe** są nadal używane przez cały okres porodu i laktacji (tj. od tygodnia przed spodziewanym terminem porodu do odsadzenia prosiąt, co zwykle ma miejsce w wieku 21-28 dni, co daje łącznie 4-5 tygodni). Lochy spędzają zatem około 40% swojego produktywnego życia w kojcach i klatkach, co prowadzi do poważnych ograniczeń behawioralnych, ponieważ nie są w stanie się obracać, chodzić, budować gniazd ani nawiązywać odpowiednich relacji z prosiętami. Powoduje to frustrację, stereotypowe zachowania (np. powtarzające się gryzienie metalowych prętów), a nawet depresję. W opinii naukowej z 2022 r. w sprawie dobrostanu świń EFSA zalecił, aby lochy nie były trzymane w kojcach lub klatkach porodowych¹².
- **Króliki** chowa się głównie w **klatkach**, co uniemożliwia im pełne rozciąganie się, ukrywanie się, stawanie na tylnych łapach podczas czujnej obserwacji, a nawet wykonywanie więcej niż jednego skoku ze względu na ograniczoną przestrzeń. EFSA podkreślił szkodliwy wpływ konwencjonalnych klatek na dobrostan królików w opinii naukowej z 2020 r. w sprawie dobrostanu królików hodowlanych¹³, natomiast klatki wzbogacone zostały nisko ocenione pod względem dobrostanu rosnących królików.
- Zdecydowana większość **przepiórek niosek** jest utrzymywana w **klatkach**¹⁴, a większość **kaczek** wykorzystywanych do produkcji foie gras spędza w **klatkach** ostatnie dwa tygodnie życia¹⁴. Ptaki te nie mają odpowiedniej przestrzeni do poruszania się, rozwijają się u nich zaburzenia postawy i chodu, zmiany na skrzydłach i owrzodzenia na stopach. Nie mogą one również wykonywać ważnych zachowań, takich jak czyszczenie piór, układanie jaj i gniazdowanie (przepiórkę). W swojej najnowszej opinii naukowej z 2023 r. na temat dobrostanu kaczek, gęsi i przepiórek EFSA zalecił unikanie systemów klatkowych¹⁴.

LITERATURA

¹ Chicken Watch – Progress Tracker <https://chickenwatch.org/progress-tracker?filterK=Cage-free> Dostęp 22/1/2024

² Komisja Europejska, komunikat prasowy z dnia 30 czerwca 2021 r., Bruksela; Brussels European Citizens' Initiative: Commission to propose phasing out of cages for farm animals

³ https://citizens-initiative.europa.eu/initiatives/details/2018/000004/end-cage-age_en

⁴ 'FAOSTAT'. Baza danych statystycznych FAO dostępna pod adresem: <https://www.fao.org/faostat/en/#data>

⁵ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności, (2017). Commercial rabbit farming in the European Union: overview report, Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2772/62174>

⁶ COPA-COGECA (2023). An Assessment of the Impacts of the Phasing out of Cages in EU Livestock Farming: The Pig and Layer Sectors. Final Report, 1-151.

⁷ European Commission (2024) Dashboard: Eggs https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/eggs_en Dostęp 22/1/2024

⁸ Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności (2023). Special Eurobarometer 533 Attitudes of Europeans towards Animal Welfare: Report. Urząd Publikacji Unii Europejskiej; 2023.

⁹ Komunikat ITAVI na podstawie danych RENACEB 2022.

¹⁰ Hartcher, K. M., & Jones, B. (2017). The welfare of layer hens in cage and cage-free housing systems. *World's Poultry Science Journal*, 73(4), 767-782.

¹¹ EFSA Panel on Animal Health and Animal Welfare (AHAW) (2023). Welfare of laying hens on farm. *EFSA Journal*, 21(2), e07789.

¹² EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) (2022). Welfare of pigs on farm. *EFSA Journal*, 20(8), e07421.

¹³ EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) (2020). Health and welfare of rabbits farmed in different production systems. *EFSA journal*, 18(1), e05944.

¹⁴ EFSA Panel on Animal Health and Animal Welfare (AHAW) (2023). Welfare of ducks, geese and quail on farm. *EFSA Journal*, 21(5), e07992.

Fundacja Compassion in World Farming Polska
Marszałkowska 28A/15
00-576 Warszawa, Polska
Email: kontakt@ciwf.pl
Strona: ciwf.pl

Compassion in World Farming,
sekcja Food Business
E-mail: lidia.krawczyk@ciwf.org
Strona: compassioninfoodbusiness.com

Zdjęcia w raporcie autorstwa © Compassion in World Farming, iStock, Mick Kavanagh Photography oraz Animal Welfare Institute.

Compassion in World Farming Polska jest organizacją pożytku publicznego z potwierdzonym wpisem w Krajowym Rejestrze Sądowym [nr 0000484066] i uprawniona do otrzymania 1,5% podatku w Polsce.

Opublikowano: wrzesień 2024.

